

Warszawa, dnia... 18 czerwca 2008r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
RPO-612491-IV/09/ZA

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pan
Bogdan Zdrojewski
Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

szanowny Panie Ministrze

Do Rzecznika Praw Obywatelskich napływają skargi od drobnych przedsiębiorców, którzy wskazują, iż organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi nadużywają swoich uprawnień w pismach wzywających tych przedsiębiorców do zawarcia umów licencyjnych. W pismach tych organizacje zbiorowego zarządzania wskazują iż przepisy prawne nakazują przedsiębiorcom zawieranie umów licencyjnych w przypadku odtwarzania przez nich utworów objętych prawem autorskim w miejscach wykonywania przez nich działalności gospodarczej. W tych pismach wskazują również, iż odtwarzanie takich utworów bez zezwolenia jest zagrożone sankcjami karnymi przez ustawę z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz. U z 2000 r. Nr 80, poz. 904 z późn. zm.). W przypadku niezawarcia umowy licencyjnej w terminie wskazywanym w wezwaniu kierowane jest do organów ścigania zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przez przedsiębiorców, którzy odmówili zawarcia takiej umowy.

W ocenie Rzecznika powyżej wskazana praktyka może prowadzić do naruszenia praw i wolności obywatelskich. Należy bowiem dostrzegać, iż nie w każdym przypadku odtwarzanie utworów przez przedsiębiorców w miejscu wykonywania działalności gospodarczej wymaga uzyskania zezwolenia twórcy lub działającej w jego imieniu organizacji zbiorowego zarządzania. Odejście od tej zasady ogólnej wynikającej z art. 17 Pr. aut. może nastąpić chociażby na podstawie instytucji dozwolonego odbioru publicznego określonej w art. 24 ust. 2 Pr. aut. Przepis ten stanowi, iż posiadacze urządzeń służących do odbioru programu radiowego lub telewizyjnego mogą za ich pomocą odbierać nadawane utwory, choćby urządzenia te były umieszczone w miejscu ogólnie dostępnym, jeżeli nie łączy się z tym osiąganie korzyści majątkowych. W literaturze podkreśla się, iż uzyskiwanie korzyści majątkowych w tym przypadku nie oznacza osiągania dodatkowych dochodów z publicznego odtwarzania utworów za pomocą urządzeń audiowizualnych, lecz oznacza każde, nawet pośrednie, korzyści majątkowe, które powstają poprzez takie odtwarzanie (zob. E. Traple, (w:) J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Cwiakalski, R. Markiewicz, E. Traple, Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz, Dom Wydawniczy ABC 2003, str. 290). Jeżeli jednak przedsiębiorca odtwarza utwory nadawane przez stacje radiowe i telewizyjne w miejscu,

gdzie nie mogą one wpływać na uzyskiwanie przez niego korzyści majątkowych np. hale produkcyjne lub zaplecze magazynowe lokalu, to takie odtwarzanie mieści się w ramach dozwolonego użytku z art. 24 ust. 2 Pr. aut.

Organizacje zbiorowego zarządzania informując przedsiębiorców o obowiązku zawarcia z nimi umowy licencyjnej w każdym przypadku odtwarzania utworów wprowadzają przedsiębiorców w błąd. Groźenie wszczęciem postępowania karnego w stosunku do przedsiębiorcy, który nie narusza autorskich praw majątkowych, wypełnia definicję groźby bezprawnej z art. 115 §12 kodeksu karnego, a jeżeli dokonywane jest w celu przymuszenie adresata groźby do zawarcia umowy możemy nawet mówić o wypełnieniu przesłanek przestępstwa określonego w art. 191 kodeksu karnego. Należy zaś pamiętać, iż organizacje zbiorowego zarządzania podejmując na rzecz twórców statutowe działania w zakresie zbiorowego zarządzania i ochrony powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych działają na podstawie decyzji Ministra Kultury zezwalającej im na wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Decyzja zezwalająca na wykonywanie tych uprawnień stanowi urzędowe poświadczenie, iż organizacja zbiorowego zarządzania daje rękojmię należytego zarządzania powierzonymi prawami.

W związku z powyższym organizacje zbiorowego zarządzania podejmując działania mające na celu ochronę praw autorskich nie powinny podawać nieścisłych lub wręcz mylnych informacji o obowiązujących przepisach prawnych. Wzywanie przedsiębiorców do zawarcia umowy licencyjnej w określonym terminie pod rygorem zawiadomienia organów ścigania o popełnionym przestępstwie w przypadku bezskutecznego upływu terminu wskazanego w wezwaniu powinno być stosowane z najwyższą ostrożnością i tylko w indywidualnych przypadkach, kiedy organizacja zbiorowego zarządzania uzyska informacje, iż przedsiębiorca ma zamiar podjąć działalność naruszającą prawa autorskie lub działania takie zostały już podjęte. Tymczasem nadesłane Rzecznikowi przez przedsiębiorców wezwania do zawarcia umowy licencyjnej dają podstawę do przypuszczenia, iż organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi rutynowo grożą zainicjowaniem postępowania karnego w przypadku odmowy zawarcia umów licencyjnych z nimi, nawet jeżeli nie mają uzasadnionych podstaw do twierdzenia, iż wzywany do zawarcie umowy przedsiębiorca narusza prawa majątkowe twórców.

Z powyższych względów Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) wnosi o zbadanie przedmiotowego problemu i podjęcie w razie potrzeby działań określonych w art. 104 ust. 4 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Z porzekaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich